

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/114/2022
Identifikačné číslo spisu:	7919203731
Dátum vydania rozhodnutia:	26.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Radoslav Svitana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7919203731.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne B. B., narodenej XX. B. XXXX, N., D. XXX/XXX, zastúpenej advokátom JUDr. Igorom Lakatošom, Vranov nad Topľou, M. R. Štefánika 873/204, proti žalovanej N. P., narodenej XX. Z. XXXX, M., S. F. XXX/X, zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Fúzerom, Trebišov, M. R. Štefánika 1256/22, o zaplatenie 5.310 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trebišov pod sp. zn. 13C/23/2019, o dovolaní žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 2. februára 2022 č. k. 2Co/29/2021-165, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 2. februára 2022 č. k. 2Co/29/2021-165 vo výroku, ktorým odmietol odvolanie proti II. výroku rozsudku súdu prvej inštancie o povinnosti žalovanej na zaplatenie dlžnej pôžičky a súvisiacemu V. výroku o nároku na náhradu trov konania o pôžičke, z r u š u j e a v e c mu v tejto časti vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trebišov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 14. októbra 2020 č. k. 13C/23/2019-132 vo výroku I. konanie čo do sumy 2.990 eur zastavil, vo výroku II. uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni z titulu dlžnej pôžičky sumu 700 eur s 5 % úrokom z omeškania od 9. 3. 2019 do zaplatenia, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku, vo výroku III. uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni z titulu bezdôvodného obohatenia sumu 3.200 eur s 5 % úrokom z omeškania od 17. 7. 2020 do zaplatenia, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku, vo výroku IV. žalobu v prevyšujúcej časti zamietol, vo výroku V. priznal žalovanej voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania z titulu nároku z dlžnej pôžičky vo výške 68,2 % a vo výroku VI. priznal žalobkyni voči žalovanej nárok na náhradu trov konania z titulu nároku z bezdôvodného obohatenia vo výške 64 %.

1.1. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol ako nesporné, že v januári a marci 2017 sa strany dohodli na peňažnej pôžičke a žalobkyňa odovzdala žalovanej 8.000 eur v troch splátkach. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaná bankovým prevodom vrátila žalobkyni sumu 6.090 eur a inak ako bankou (v hotovosti a prostredníctvom iných osôb) jej uhradila 1.210 eur, preto jej dlh predstavuje ešte 700 eur. Vo vzťahu k nároku z titulu bezdôvodného obohatenia dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalovaná disponovala aj ďalšou hotovosťou vo výške 3.900 eur, pričom išlo o peniaze, ktoré boli uložené u matky strán sporu, ale patrili žalobkyni. Splátky vo výške 400 eur,

vyplatenej žalobkyni dňa 23. 7. 2017 prostredníctvom B. Q., a vo výške 300 eur, vyplatenej žalobkyni dňa 27. 8. 2017, súd započítal na úhradu nároku z titulu bezdôvodného obohatenia, preto uložil žalovanej povinnosť zaplatiť zostávajúcich 3.200 eur.

2. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) uznesením z 2. februára 2022 č. k. 2Co/29/2021-165 odmietol odvolanie proti II. výroku rozsudku súdu prvej inštancie o povinnosti žalovanej na zaplatenie dlžnej pôžičky a súvisiacemu V. výroku o nároku na náhradu trov konania o pôžičke, zrušil III. výrok rozsudku súdu prvej inštancie o povinnosti žalovanej na plnenie z titulu vydania bezdôvodného obohatenia a súvisiaci VI. výrok o náhrade trov konania, v zrušenom rozsahu vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a nepriznal stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania o pôžičke.

2.1. Odmietnutie odvolania proti II. a V. výroku rozsudku súdu prvej inštancie zdôvodnil odvolací súd tým, že aj keď žalovaná v odvolaní uplatnila odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. b), d), f), h) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) voči všetkým zaväzujúcim výrokom a súvisiacim výrokom o náhrade trov konania, tieto odvolacie dôvody skutkovo zdôvodnila len vo vzťahu k nároku žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia, zatiaľ čo do výrokov II. a V. týkajúcich sa povinnosti žalovanej na plnenie z pôžičky, skutkovo nevymedzila, v čom napadnuté výroky rozsudku, resp. im predchádzajúci postup súdu považuje za nesprávny. Na účely prieskumu rozhodnutia v odvolacom konaní nepostačuje formálna citácia zákonnej úpravy odvolacích dôvodov, ale je nevyhnutné, aby odvolateľ dôvod odvolania identifikoval, t. j. uviedol, v akom konkrétnom pochybení (vade, skutočnosti) vidí naplnenie odvolacieho dôvodu ustanoveného v zákone. Podľa § 373 ods. 1 CSP v prípade, ak v odvolaní chýbajú konkrétne odvolacie dôvody, je neprípustné, aby súd odvolateľa vyzýval na doplnenie odvolacích dôvodov. Odvolací súd uzavrel, že predmetné odvolanie do uplynutia odvolacej lehoty neobsahovalo riadne vymedzený odvolací dôvod vo vzťahu k nároku na plnenie titulom pôžičky a tento nebolo možné vyvodiť ani z obsahu odvolania. Preto odvolací súd postupoval v zmysle § 386 písm. d) CSP a odmietol odvolanie proti II. a V. výroku rozsudku súdu prvej inštancie, lebo nemalo náležitosti podľa § 363 CSP a išlo o vady, pre ktoré v odvolacom konaní nebolo možné pokračovať.

3. Proti odmietajúcemu výroku uvedeného uznesenia odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“), a to z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Navrhla, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu v napadnutom výroku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Postup odvolacieho súdu považuje za nezákonný a jeho postupom jej bolo odňaté právo, aby o jej odvolaní bolo vecne rozhodnuté. Podľa názoru dovolateľky jej odvolanie malo náležitosti v zmysle § 363 CSP a bolo povinnosťou odvolacieho súdu vecne ho prejednať. Odvolanie koncipovala vo vzťahu proti výrokom II., III., V., VI., pričom v jeho odôvodnení uviedla, že záver súdu prvej inštancie o tom, že žalovaná dlhuje žalobkyni na pôžičke sumu 700 eur a z titulu bezdôvodného obohatenia ešte 3.200 eur, považuje za nesprávny, nevyplyvajúci z vykonaného dokazovania, ktoré súd nesprávne vyhodnotil. V ďalších odsekoch odvolania tiež uviedla, že pokiaľ ide o bezdôvodné obohatenie o sumu 3.900 eur, zníženú o 700 eur, v konečnom dôsledku teda o sumu 3.200 eur, na ktorú bola súdom zaviazaná, nejde o žiadne bezdôvodné obohatenie a z uvedeného dôvodu je aj suma 700 eur, odpočítavaná od sumy 3.900 eur, uvedená na listine podpísanej žalobkyňou, žalovanou a svedkyňou Q.; išlo o sumu 700 eur, ktorá bola jej majetkom, a preto táto suma bola odpočítaná v konečnom dôsledku na splatenie pôžičky.

3.1. Žalovaná v dovolaní zdôraznila, že vyššie uvedené skutočnosti považovala za dostatočné odôvodnenie odvolania, lebo prejavila názor, že suma 700 eur bola jej majetkom a nie majetkom žalobkyne. Teda ak sa žalobkyňa domáhala v rámci sumy 3.900 eur aj sumy 700 eur, tak túto skutočnosť ona (žalovaná) popierala a dala jasne najavo, že ide o jej peniaze. Dovolateľka poukázala na čl. 4, čl. 11 CSP a § 124 CSP, ako aj na to, že úkony strán sporu sa posudzujú s prihliadnutím na ich obsah a každé podanie, a teda aj odvolanie, sa posudzuje podľa obsahu. Poukázala tiež na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/25/2012 a nálezy Ústavného súdu SR o hľadaní spravodlivosti pri rozhodovaní vecí a nehľadaní formálnych chýb a formálneho aplikovania procesných predpisov na úkor hmotného práva. Napokon dovolateľka navrhla, aby dovolací súd odložil právoplatnosť napadnutého výroku uznesenia odvolacieho súdu do skončenia dovolacieho konania, pričom ako dôvody hodné osobitného zreteľa uviedla, že zo spisu je zjavné, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí zmätenosťou, je nezákonné a odloženie právoplatnosti nespôsobí žiaden zásah do faktického stavu na strane žalobkyne.

4. Žalobkyňa v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovanej navrhla, aby dovolací súd dovolanie odmietol. Uviedla, že sa stotožňuje so záverom odvolacieho súdu, že odvolanie žalovanej bolo potrebné odmietnuť, lebo odvolacie dôvody odvolateľka skutkovo nezdôvodnila, nevymedzila v čom sú napadnuté výroky alebo postup súdu nesprávne. Podstatné, ak nie úplne celé znenie odvolania sa zameriavalo na bezdôvodné obohatenie. Nesúhlas s rozsudkom súdu prvej inštancie a jeho odôvodnením bol v odvolaní vo vzťahu k výrokom II. a V. vyjadrený maximálne formálne a všeobecne. Pri takomto zdôvodnení odvolania nemal dovolací súd zákonný priestor na výzvu pre odvolateľku, aby upresnila (rozšírila) dôvody odvolania. Odvolací súd by tak porušil zásadu rovnosti strán. Ak CSP ukladá účastníkovi splniť náležitosti podania, nemožno hovoriť o formalizme. Nešlo o vady, ktoré sa dajú odstrániť, prípadne bez nich pokračovať v konaní. K návrhu dovolateľky odložiť právoplatnosť dotknutého rozhodnutia dala žalobkyňa do pozornosti, že dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu sa týka výrokov na plnenie, pričom dovolací súd môže odložiť právoplatnosť rozhodnutia len ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a dôvodné, preto bolo potrebné uznesenie odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 CSP).

9. Citované ustanovenie § 420 písm. f) CSP v spojení s § 431 CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, keď miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, predvídateľnosť rozhodnutia, zachovanie rovnosti strán v konaní, relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu, ako aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

10. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú teda a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa

svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

11. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a máriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj napr. R 129/1999 a rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, teda znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených s právom na súdnu ochranu.

12. Ťažiskom argumentácie dovolateľky je tvrdenie, že odvolacie konanie bolo postihnuté procesnou vadou v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, pričom procesná vada mala byť podľa názoru dovolateľky spôsobená tým, že odvolací súd odmietol jej riadne podané odvolanie.

13. Dovolací súd zdôrazňuje, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či v konaní došlo k vade zmätočnosti namietanej dovolateľkou.

14. Najvyšší súd v prvom rade dáva do pozornosti, že už v judikátoch R 23/1994 a R 4/2003 považoval dovolací súd za prípad odňatia možnosti konať pred súdom postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietol podanie alebo konanie zastavil alebo odvolací súd odmietol odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané. Aj keď sa uvedené judikáty vzťahovali k predchádzajúcej procesnej úprave (Občianskemu súdnemu poriadku účinnému do 30. 6. 2016), je potrebné ich stále považovať za aplikovateľné. Ak odvolací súd rezignuje na svoju základnú úlohu meritórne sa zaoberať vecou v súlade s podaným odvolaním a odmietne odvolanie napriek tomu, že neboli splnené predpoklady pre takýto postup, odníma tým odvolateľovi možnosť konať pred súdom a znemožňuje mu uskutočňovať svoje procesné práva, čo predstavuje porušenie práva odvolateľa na spravodlivý proces.

15. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd preskúmal odmietnutie odvolania žalovanej, ktoré odvolací súd zdôvodnil ustanovením § 386 písm. d) CSP. Dovolací súd sa nestotožnil s názorom odvolacieho súdu, že odvolanie žalovanej neobsahovalo riadne skutkové vymedzenie odvolacích dôvodov vo vzťahu k výrokom II. a V. rozsudku súdu prvej inštancie, t. j. vo vzťahu k nároku z pôžičky. Žalovaná v dovolaní správne poukázala na to, že jej odvolanie obsahovalo vecné odôvodnenie v tom zmysle, že peniaze v sume 3.900 eur neboli peniazmi žalobkyne, ale ich matky. To, že nimi žalovaná disponovala, teda nemohlo predstavovať bezdôvodné obohatenie na jej strane na úkor žalobkyne. Preto vrátená suma 700 eur, podpísaná aj žalobkyňou a svedkyňou Q., nemala byť započítaná na čiastočné vydanie bezdôvodného obohatenia, ale na splatenie pôžičky. Dovolací súd uvádza, že takéto zdôvodnenie namietanej nesprávnosti rozsudku súdu prvej inštancie aj čo do výroku II. (o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyňi z titulu dlžnej pôžičky sumu 700 eur s prísľusenstvom) je dostatočne jasné a určité, preto odvolací súd mal povinnosť sa ním vecne zaoberať.

16. Okrem toho však žalovaná v odvolaní uvádzala aj ďalšie dôvody, ktoré sa týkali všetkých výrokov rozsudku súdu prvej inštancie, a to porušenie práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ako aj nesprávne vyhodnotenie dôkazov, pričom v tejto súvislosti žalovaná v odvolaní výslovne namietala, že súd prvej inštancie sa nevysporiadal s tým, že „svedkyňa Q. v podstate potvrdila, že žalobkyňi nedlhujem žiadne peniaze“. Aj tieto odvolacie dôvody mal odvolací súd povinnosť vecne preskúmať.

17. Aj keď vzhľadom na to, čo bolo uvedené vyššie, nebolo možné považovať odvolanie žalovanej za blanketové (neobsahujúce vecné zdôvodnenie odvolacích dôvodov), vzhľadom na argumentáciu odvolacieho súdu dovolací súd dodáva, že aj v prípade blanketového odvolania je odvolací súd podľa § 380 ods. 2 CSP povinný z úradnej moci preskúmať rozhodnutie súdu prvej inštancie v rozsahu, či boli splnené procesné podmienky (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 8. novembra 2023 sp. zn. 1VCdo/2/2023, uverejnené ako R 61/2023). Ani túto povinnosť v preskúmvanej veci odvolací súd nesplnil.

18. So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že odmietnutie odvolania žalovanej nebolo v súlade s ustanovením § 386 písm. d) CSP, ktorým odvolací súd odmietnutie odvolania zdôvodnil. Pokiaľ odvolací súd odmietol odvolanie žalovanej bez toho, aby na to boli splnené zákonné predpoklady, išlo o nesprávny procesný postup, ktorým jej znemožnil, aby uskutočňovala svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Dovolanie žalovanej bolo preto dôvodné, v dôsledku čoho dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu v napadnutej časti a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

19. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). V tomto prípade bude v ďalšom konaní úlohou odvolacieho súdu zaoberať sa posúdením odvolacích dôvodov, uplatnených žalovanou v odvolaní.

20. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

21. Pokiaľ išlo o návrh dovolateľky na odklad právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zhodne so žalobkyňou uvádza, že odklad právoplatnosti je v zmysle § 444 ods. 2 CSP možný len ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, pričom napadnutý výrok uznesenia odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie má povahu rozhodnutia ukladajúceho povinnosť plniť. Ak mala dovolateľka na mysli odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia podľa § 444 ods. 1 CSP, dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre vyhovie takémuto návrhu. Dovolateľka síce v návrhu na odklad právoplatnosti (resp. vykonateľnosti) napadnutého rozhodnutia ako dôvody hodné osobitného zreteľa uviedla, že rozhodnutie trpí zmätočnosťou, je nezákonné a odloženie právoplatnosti nespôsobí žiaden zásah do faktického stavu žalobkyne, avšak neuviedla, aké vážne a ťažko reparovateľné následky spôsobuje neodloženie právoplatnosti resp. vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia na jej strane. Keďže dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre vyhovie návrhu na odklad, v súlade so svojou ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považoval za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.